

ПРИВОДИ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРОТИПРАВНИМ ЗАВОЛОДІННЯМ МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ

REASONS AND GROUNDS FOR STARTING A PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMES RELATED TO THE ILLEGAL ACQUISITION OF PROPERTY BELONGING TO AN ENTERPRISE, INSTITUTION, ORGANIZATION

Кушнір С.С., здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

У статті висвітлено актуальні для теорії і практики питання застосування чинного кримінального процесуального закону у частині визначення приводів і підстав для початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Деталізовано приводи для початку досудового розслідування залежно від джерела отримання інформації, форми та способу подання, а також суб'єкта їх отримання та розгляду. З'ясовано, що підстави внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до Єдиного реєстру досудових розслідувань є оціночною правовою категорією, тому наявність таких підстав, а саме обставин, що можуть свідчити про вчинення злочину визначаються уповноваженою особою в залежності від результатів співзвіставлення наявних даних, які вказують на обґрунтовану можливість вчинення або підготовки до вчинення злочину, що містяться у відповідних приводах до початку досудового розслідування, та ознак злочину. Охарактеризовано коло суб'єктів, які можуть самостійно виявляти обставини, що вказують на вчинення злочину, пов'язаного із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Окреслено процесуальний порядок внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до Єдиного реєстру досудових розслідувань з урахуванням кримінально-правової характеристики вказаного різновиду злочинів, нормативно-правової регламентації приймання, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, порядку формування та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань і початку досудового розслідування. Констатовано, що внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до Єдиного реєстру досудових розслідувань є обов'язком, а не правом прокурора, слідчого, детектива, який забезпечує реалізацію такої засади кримінального провадження, як публічність.

Ключові слова: доказування, досудове розслідування, злочин, кримінальне правопорушення, привід, підстава.

Annotation: The article highlights issues relevant for theory and practice in the application of the current criminal procedural law in terms of determining the reasons and grounds for starting a pre-trial investigation of crimes related to the illegal seizure of property belonging to an enterprise, institution or organization. Reasons for starting a pre-trial investigation are detailed, depending on the source of obtaining information, the form and method of submission, as well as the subject of their receipt and consideration. It was found that the grounds for entering information on crimes related to the illegal seizure of property belonging to an enterprise, institution or organization into the Unified Register of Pretrial Investigations are an evaluative legal category, therefore the presence of such grounds, namely, circumstances, that may testify to the commission of a crime are determined by an authorized person depending on the results of a available data comparison that indicate a reasonable possibility of commission or preparation for the commission of a crime, contained in the relevant reasons for the initiation of the pre-trial investigation, and signs of the crime.

The range of subjects that can independently identify circumstances indicating the commission of a crime related to the illegal seizure of property belonging to an enterprise, institution or organization is characterized. The procedural actions for entering information on crimes related to the illegal acquisition of property belonging to an enterprise, institution or organization into the Unified Register of Pretrial Investigations is outlined taking into account the criminal-legal characteristics of the specified type of crime, the legal regulation of the acceptance, registration and consideration of applications and notifications about criminal offenses, the procedure for forming and maintaining the Unified Register of Pretrial Investigations and the initiation of pre-trial investigation. It was established that entering information about crimes related to the illegal seizure of property belonging to an enterprise, institution or organization into the Unified Register of Pretrial Investigations is an obligation, not a right of a prosecutor, investigator, or detective, which ensures the implementation of such a principle of criminal proceedings as publicity.

Key words: evidence, pretrial investigation, crime, criminal offense, pretext, basis.

Постановка проблеми. Російська збройна агресія проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року на теренах нашої країни – це не єдина проблема, з якою постійно стикаються суб'єкти господарювання в Україні. Приватні підприємці, фермери та інші суб'єкти господарського права доволі часто стикаються з проблемами протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. Тобто проблеми рейдерства: реєстраційного, підприємницького, земельного, фермерського тощо, є досить поширеними в господарській діяльності вітчизняних підприємств, установ, організацій. Ті дії, які підпадають під дію положень чинного кримінального законодавства відрізняються високим рівнем суспільної небезпеки, оскільки вони не лише підривають добробут громадян, а й опосередковано знижують обороноздатність держави. Крім того, вказані злочини продовжують корпоративізуватися, легалізуватися та інкорпоруватися в інститути державної влади. На цьому тлі в останні роки «рейдерські» програми з протиправного захоплення економічно привабливих підприємств активно використовуються як українськими, так і іноземними комерційними

структурами, які представляють інтереси транснаціональних корпорацій.

Тому одним із шляхів боротьби з рейдерськими захопленнями є своєчасне їх виявлення та досудове розслідування. Зокрема, аналіз статистичних даних щодо кількості облікованих кримінальних правопорушень за ст. 206-2 Кримінального кодексу України (далі - КК), спонукає до думки, що їхня питома вага дещо зменшилася в період дії в Україні правового режиму воєнного стану. У 2023 році всього було виявлено та зареєстровано кримінальних правопорушень, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації – 56, а в 2022 – 15. Кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 206-2 КК почала збільшуватись у 2021 році – 70, 2020 – 90 і значно збільшилась у 2019 році – 130 [1].

Наведені вище статистичні дані свідчать про необхідність розгляду приводів і підстав, а також порядку внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Водночас чітка правова регламентація процесуальної діяльності на початкових стадіях досудового провадження необхідна для забезпечення законності та ефективності подальшого розслідування та судового розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми початку досудового розслідування, а також протидії незаконному заволодінню суб'єктами господарювання, зокрема в аспектах кримінально-правової кваліфікації, кримінологічної характеристики та профілактики, висвітлювали у своїх працях: Ю. І. Азаров, Ю. П. Аленін, В. В. Бабенко, О. М. Бандурка, Т. М. Барабаш, А. І. Берлач, О. В. Горбачов, М. І. Гошовський, Г. М. Гапотченко, О. П. Герасимчук, Г. О. Дусейко, В. А. Журавель, О. В. Калиновський, М. В. Капустіна, В. В. Коваленко, О. Є. Користін, О. М. Литвак, С. І. Ніколаюк, Т. І. Савчук, М. П. Стрельбицький, О. В. Стовба, А. В. Столітній, О. Ю. Татаров, І. В. Чурикова та інші.

Однак у працях зазначених науковців переважно досліджувалися питання, пов'язані з регламентацією досудового розслідування, а підстави, приводи та особливості процесуального порядку внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР досліджені недостатньо, а правозастосовна діяльність у цій сфері потребує теоретико-методологічного аналізу. До того ж, моніторинг матеріалів кримінальних проваджень дозволяє зробити висновок, що на початку досудового розслідування цієї категорії злочинів у діяльності слідчих виникає низка проблем, які негативно впливають на ефективність та результативність процесу розслідування, законність та обґрунтованість прийнятих слідчими рішень, що, в результаті призводить до протиправного порушення прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження.

Мета статті – визначення приводів та підстав для початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації та внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Відповідно до окресленої мети завданнями дослідження є: дослідити наукові підходи та положення кримінального процесуального законодавства щодо приводів для початку досудового розслідування; охарактеризувати коло суб'єктів, які можуть самостійно виявляти обставини, що вказують на вчинення злочину, пов'язаного із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації; виокремити підстави для початку досудового розслідування щодо досліджуваної категорії злочинів; з'ясувати особливості реагування на отриману інформацію про ймовірне вчинення вказаного різновиду протиправних діянь і внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

Виклад основного матеріалу. Злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, характеризуються специфікою початку їх досудового розслідування. Це пов'язано, насамперед, з специфікою предмета безпосереднього злочинного посягання, способом його вчинення та латентністю злочину, що зумовлено в тому числі, різноманітними способами приховування рейдерства. Початок досудового розслідування вказаних злочинів, передбачає встановлення обставин, що можуть свідчити про його вчинення. Такі обставини повинні підтверджувати наявність елементів складу злочину, зокрема об'єкта та об'єктивної сторони [2]. Більше того, такі обставини, що можуть свідчити про вчинення діяння, включаються до приводів для початку досудового розслідування.

Водночас, як справедливо зазначається, початку досудового розслідування кримінального провадження, у тому числі протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації, передую встановлення підстав для внесення відомостей до ЄРДР, і ці підстави включаються до

приводів. Тобто на етапі отримання заяви чи повідомлення про злочин або самостійного виявлення ознак злочину слідчий, детектив, дільничний, прокурор при прийнятті процесуального рішення про внесення отриманих відомостей до ЄРДР спочатку визначає приводи та підстави для відкриття кримінального провадження. Після цього відбувається процедура внесення відомостей до ЄРДР. Варто також врахувати, що, зважаючи на правову обізнаність громадян, зміст заяв та повідомлень не завжди містить ознаки конкретних діянь. Досліджувані нами види злочинів мають свої специфічні ознаки, лише при наявності яких слідчий, детектив, прокурор зможе впевнитися, що дійсно вчинено злочин, пов'язаний із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації [3].

Прикметно, що обставини, які містяться у приводах та підставах для внесення відомостей до ЄРДР, визначають початковий та наступні етапи збирання, перевірки та оцінки доказів у слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) діях.

На додаток до вищезазначеного, видається вірним твердження, що на початковій стадії процесу доказування вся інформація, яка знаходиться у фокусі розслідування і має значення для вирішення питання про винуватість підозрюваного, є не достовірною, а скоріше ймовірною. Власне, в ході розслідування ці ймовірні знання мають бути трансформовані в достовірні. Таким чином, законодавець використовує термін «обставини, що можуть свідчити» для того, щоб вказати на те, що коли уповноважена особа отримує повідомлення (приводи) з будь-якого джерела про вчинення правопорушення, вона оцінює наявність ознак можливого правопорушення, що містяться в приводах, і це є підставою для внесення відомостей до ЄРДР. Іншими словами, за результатами цієї оцінки приймається рішення про внесення відомостей до ЄРДР або про відмову у внесенні відомостей до ЄРДР [4].

Відкриття кримінального провадження є першою початковою стадією кримінального процесу і уповноважений орган визначає приводи та підстави, необхідні для прийняття рішення про його відкриття. Водночас уповноважений орган ретельно перевіряє дані для прийняття рішення. При цьому на стадії відкриття кримінального провадження перед слідчим, детективом, прокурором стоїть одне завдання: визначити підстави для прийняття рішення. Тобто вони повинні з'ясувати, чи містить діяння ознаки злочину та чи є обставини, що перешкоджають початку кримінального провадження відповідно до закону. Це завдання вирішується, серед іншого, шляхом фіксації первинної інформації про злочин, що готується або вчинений у зв'язку зі здійсненням протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації, оперативної перевірки отриманої інформації та встановлення наявності або відсутності всіх передумов, необхідних для відкриття кримінального провадження [5].

Безперечно, інформація про злочин може бути отримана лише з джерел, які також є законними підставами для початку кримінального провадження. Тому першим кроком є внесення відомостей до ЄРДР та встановлення підстав для початку досудового розслідування.

І хоча в чинному КПК України не закріплено чітких підстав і приводів для внесення відомостей до ЄРДР, які, наприклад, були задекларовані в КПК України 1960 р., аналіз положень ч. 1 ст. 214 КПК України та Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення надає право стверджувати, що приводами є: заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або самостійне виявлення ознак злочину слідчим, детективом, прокурором [6].

Більш розширений перелік джерел інформації про вчинені кримінальні правопорушення та інші події передбачені в пункті 3 розділу I Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень

про кримінальні правопорушення та інші події, зокрема, ними є: 1) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень); 2) самостійно виявлені слідчим (дознавачем) або іншою посадовою особою органу (підрозділу) поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення; 3) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні; 4) інше [7].

Як бачимо, у порівнянні з положеннями ч. 1 ст. 214 КПК України, прийняти заяву чи повідомлення про вчинення кримінального правопорушення має не лише слідчий, дознавач або прокурор, але й інші працівники Національної поліції. Теж саме стосується самостійного виявлення ознак кримінального правопорушення іншими працівниками.

З-поміж іншого, відповідно до довідника 1 додатку 7 до Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення до переліку інших джерел, з яких виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, відносяться: 1) усна заява (повідомлення) про кримінальне правопорушення; 2) повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб; 3) матеріали правоохоронних, судових та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень; 4) повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до ч. 2 ст. 207 КПК України; 5) повідомлення в медіа; 6) самостійне виявлення слідчим / дознавачем (уповноваженою особою іншого підрозділу) кримінального правопорушення, у тому числі під час досудового розслідування; 7) самостійне виявлення прокурором кримінального правопорушення; 8) інші [8].

Що стосується наукового підходу до визначення приводу для внесення відомостей про кримінальні правопорушення до ЄРДР, то він формується в основному з урахуванням кримінального процесуального врегулювання даного питання. А. В. Столітній, наприклад, виділив такі групи підстав для внесення відомостей про кримінальні правопорушення до ЄРДР: 1) заява (громадян заявив про вчинений злочин; з'явлення із зізнанням); 2) повідомлення (тобто, підприємств установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості; представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину; повідомлення, опубліковані в пресі); 3) самостійне виявлення слідчим, прокурором з джерела обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (інше досудове самостійне виявлення прокурором, прокурором з джерела ситуації, яка може свідчити про вчинення кримінальних правопорушень (через медіа, матеріали оперативних підрозділів, виконавчих служб, контролюючих органів та ін.) [9; 10].

По суті, позиція В. Г. Дрозд аналогічна і також пропонує виділити наступні приводи для відкриття кримінального провадження: 1) заяви про вчинені кримінальні правопорушення; 2) повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення; 3) самостійне виявлення слідчим з джерел обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі досудове розслідування; 4) самостійне виявлення прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зокрема за результатами перевірки в порядку нагляду, у тому числі під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів; 5) самостійно виявлені факти вчинення або підготовки до вчинення кримінальних правопорушень посадовими осо-

бами правоохоронних органів та контролюючих державних органів [11].

Досить змістовно розкриті приводи для початку досудового розслідування М. А. Погорецьким. Зокрема, науковець аргументує, що приводом для початку досудового розслідування є передбачений кримінальним процесуальним законом акт вольової дії особи, адресований уповноваженим суб'єктам кримінального провадження, чи вольовий акт уповноваженого суб'єкта, спрямований на реалізацію ним своїх повноважень, що є юридичним фактом, у результаті якого уповноважений суб'єкт кримінального провадження отримує відомості про обставини, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, що є підставами для формування у нього внутрішнього переконання для внесення таких відомостей до ЄРДР та про необхідність початку досудового розслідування [12].

Зі сказаного помітно, що вчені, керуючись положеннями ст. 214 КПК України, деталізують приводи для початку досудового розслідування залежно від джерела надходження, форми та способу подання, а також суб'єкта їх отримання та розгляду.

Власне здійснивши аналіз положень нормативно-правових актів, що регулюють порядок отримання, реєстрації та розгляду інформації про вчинені кримінальні правопорушення, а також наукових позицій, пропонуємо виокремити такі приводи внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР:

1) усні чи письмові заяви / повідомлення, які подано особисто, за допомогою телефонного (у тому числі спеціальних телефонних ліній), поштового, факсимільного чи іншого зв'язку, через електронні скриньки чи шляхом заповнення електронних форм на офіційних сторінках правоохоронних органів;

2) повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, що можуть бути:

а) підприємств, установ, організацій і посадових осіб;

б) повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до частини другої статті 207 КПК України;

в) повідомлення в медіа;

3) матеріали правоохоронних, судових та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень;

4) самостійне виявлення слідчим, дознавачем, детективом (уповноваженою особою іншого підрозділу) із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зокрема під час досудового розслідування;

5) самостійне виявлення прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення вчинене кримінальне правопорушення, а саме за результатами перевірки в порядку нагляду, зокрема під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів.

В контексті дослідження підстав для внесення відомостей до ЄРДР, цікавою видається думка О. В. Ткача. Зокрема, науковець наголошував, що є причина, достатній привід, що виправдовує що-небудь; яку можна вважати передумовою, необхідною для існування яких-небудь явищ та яка може ці явища пояснити; є достатні дані, що вказують на ознаки злочину чи кримінального проступку, тобто передбачене кримінальним законом; виявлення ознак кримінального правопорушення та ознаки складу такого правопорушення, які є обставинами, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. А з урахуванням ч. 5 ст. 214 КПК України, підставою для початку досудового розслідування є виявлення обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела (безпосереднє виявлення під час

службової діяльності оперативним підрозділом, слідчим, прокурором або судом ознак злочину, повідомлення, опубліковані в пресі, або які набули розголосу за допомогою інших засобів масової інформації, тощо) та попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність. Тобто, підставою для початку досудового розслідування є виявлення з будь-якого джерела обставин про вчинене кримінальне правопорушення уповноваженою особою [13; 4].

Більш вдалим, на наше переконання є твердження Ю. П. Аленіна, який зазначає, що підставою для початку досудового розслідування є наявність достатніх даних, що вказують на ознаки діяння, передбаченого кримінальним законодавством України [14].

З огляду на наукові праці щодо підстав процесуального порядку внесення відомостей до ЄРДР, можна виокремити найбільш типові підстави для внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР, а саме:

- відкриття слідчим, детективом, дізнавачем, прокурором кримінального провадження за результатами розгляду заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення кримінального правопорушення слідчим, детективом, дізнавачем або прокурором з будь-якого джерела. Отримавши заяву потерпілого (або його представника) або після самостійного виявлення факту вчинення кримінального правопорушення, слідчий, детектив, дізнавач, прокурор зобов'язані внести відповідні відомості до ЄРДР і розпочати розслідування.

- відкриття слідчим, детективом, дізнавачем, прокурором кримінального провадження за результатами надходження матеріалів від органів державного фінансового контролю, податкових та митних органів, а також інших державних органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням юридичними і фізичними особами законодавства України, з метою запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, віднесених до підслідності БЕБ та НАБУ, зокрема: Фонду державного майна України, Державної аудиторської служби України, Державної служби фінансового моніторингу України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Офісу протидії рейдерству тощо. Вихідна інформація зібрана внаслідок проведення гласних перевірок заходів може міститися в матеріалах: документальної перевірки (податкової, банківської, ревізійної, в порядку митного контролю та ін.), під час якої виявлено ознаки кримінального правопорушення; внутрішнього службового розслідування чи документальної ревізії (перевірки), проведених суб'єктом господарювання (фінансовою установою, державним органом чи громадською організацією); судового розгляду позовів у порядку господарського судочинства, оприлюднених у пресі або інших офіційних джерелах [15]. Слідчому для реєстрації вказаного злочину варто ретельно вивчати отримані відомості й матеріали та співпрацювати з правоохоронними органами, які провадять діяльність у сфері протидії кримінальним правопорушенням та запобігання загрозам економічній безпеці держави, та суб'єктам господарювання, оскільки для виявлення та реєстрації відомостей про вказані злочини варто застосовувати засоби та методи економічного аналізу, якими володіють підрозділи протидії злочинам у сфері економіки.

- відкриття слідчим, детективом, дізнавачем, прокурором кримінального провадження на підставі матеріалів ОРД. Відомості про кримінальне правопорушення у цих випадках вносяться до ЄРДР за матеріалами, зібраними працівниками оперативних служб (БЕБ, НАБУ, СБУ, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства) під час оперативно-розшукових заходів, вжитих на підставі: повідомлень суб'єктів господарювання (фінансових установ) про виявлені випадки протидії

їх законній господарській діяльності; заяв громадян про ці факти; результатів планових і позапланових оперативно-розшукових заходів під час оперативного обслуговування об'єктів фінансової системи.

- відкриття слідчим, детективом, дізнавачем, прокурором кримінального провадження за ознаками злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, виявлених під час розслідування іншого злочину. Практика діяльності правоохоронних органів свідчить, що ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних з рейдерськими захопленнями, можуть бути виявлені під час розслідування службових кримінальних правопорушень (ст. ст. 364, 365 КК України). Зазначене може бути результатом здійснення документальних перевірок, слідчо-оперативних заходів, що визначає специфіку конкретної ситуації та впливає на обсяг і послідовність подальших дій;

- відкриття прокурором кримінального провадження за ознаками злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, виявлених за результатами перевірки в порядку нагляду, зокрема під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів. Зокрема, діяльність прокурора щодо збирання, перевірки доказів і надання їм належної оцінки велике значення, оскільки процесуальне керівництво є самостійним напрямом діяльності прокурора у кримінальному провадженні, спрямованим на забезпечення швидкого, повного, неупередженого та всебічного досудового розслідування. З огляду на те, що саме прокурор вирішує питання про наявність достатніх доказів для повідомлення про підозру у кримінальному провадженні, звертається з клопотаннями та обвинувальними актами до суду, а також здійснює інші процесуальні дії, прокурор має широкі повноваження щодо збирання доказів у кримінальному провадженні. Наглядова діяльність прокурора щодо збирання доказів включає забезпечення законності збирання доказів слідчими, дізнавачами, детективами та оперативними підрозділами. Така діяльність включає погодження клопотань слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (таких як тимчасовий доступ до речей і документів, арешт тощо), погодження клопотань слідчого судді про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також розгляд способів отримання доказів, перевірку таких доказів з огляду на їх допустимість, належність, достовірність і достатність, проведення перевірок належного зберігання речових доказів тощо [16].

Отже, підстави для внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР закріплені законодавчо та полягають у наявності обставин, що можуть свідчити про вчинення цього злочину, тобто відомостей про подію злочину у даній сфері.

Насамкінець окреслимо процедурні питання внесення відомостей до ЄРДР. Нормами КПК України та Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядку його формування та ведення встановлено загальні вимоги до порядку внесення відомостей до ЄРДР, зокрема прийняття та оформлення заяв, повідомлень та їх реєстрації шляхом внесення відомостей до ЄРДР.

Внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР є не правом, а обов'язком прокурорів, слідчих, детективів, які забезпечують реалізацію принципу публічності у кримінальному провадженні. Зокрема, у ст. 25 КПК України задекларовано, що прокурор, слідчий (детектив) зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (за виключенням випадків, коли кримінальне провадження може бути розпочате лише на підставі заяви

потерпілого) або в разі надходження заяви (повідомлення) про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила [9; 6].

Крім того, цей принцип об'єктивується в положеннях ч. 1 ст. 214 КПК України, відповідно до якої «слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з ЄРДР» [6].

На переконання А. Ф. Волобуєва, імперативні норми ст. 214 КПК України зобов'язують розпочати досудове розслідування негайно після реєстрації заяви та повідомлення про злочин. Це положення, схоже, відкрило «шлюзи» для величезної кількості заяв про нібито кримінальні правопорушення з вимогою захисту порушених прав за допомогою кримінально-правових засобів. Як наслідок, органи досудового розслідування швидко стали переповненими, а кожен слідчий займався сотнями (іноді понад 1000) справ. По суті, слідчі органи перетворилися на центри реєстрації та зберігання кримінальних проваджень. За таких умов неможливо було говорити про реалістичні та ефективні розслідування, які часто перетворювалися на імітацію. Як потім з'ясувалося, значна кількість таких заяв і повідомлень стосувалася не кримінальних діянь, а зовсім інших правопорушень (адміністративних, цивільних, господарських), причому іноді робилися завідомо неправдиві повідомлення про нібито кримінальні правопорушення [17]. У випадку ж відсутності технічної можливості доступу до ЄРДР, з введенням в Україні правового режиму воєнного стану законодавець допускає можливість розпочати досудове розслідування не шляхом внесення відомостей до ЄРДР, а шляхом винесення постанови про початок досудового розслідування (п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України).

Зі сказаного очевидно, що прокурори та слідчі зобов'язані розпочинати досудове розслідування при виявленні ознак протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. Однак, за результатами попередніх досліджень нами встановлено, що в кримінальних провадженнях про вказані злочини, суб'єктами доказування є не лише слідчі, а й детективи НАБУ та БЕБ відповідно до їхньої підслідності. Тому закономірно, що обов'язок розпочати досудове розслідування також покладається на детектива. Відтак видається за доцільне внести наступні зміни, а саме: у ст. 25 КПК України словосполучення «прокурор, слідчий» доповнити словами «прокурор, слідчий, детектив, дізнавач», у ч. 1 ст. 214 КПК – «слідчий, дізнавач, прокурор» на «слідчий, детектив, дізнавач, прокурор» та п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України – «дізнавач, слідчий, прокурор» на «дізнавач, слідчий, детектив, прокурор». З урахуванням цього, детектив як суб'єкт доказування описується нами у приводах у підставах для початку досудового розслідування.

У сфері кримінального процесуального законодавства законодавець не включив положення, які регулюють порядок прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, а також необхідні відомості та обставини, які підлягають встановленню. Проте, досліджуючи підзаконні акти, ми все ж можемо спостерігати певні критерії щодо форми та змісту заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення. Крім того, є обов'язкові для виконання інструкції щодо процесуальних обов'язків слідчого, детектива та прокурора при відкритті досудового розслідування [3].

Більш детально процедура отримання та реєстрації відомостей про вчинення кримінальних правопорушень,

в тому числі злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, регламентована на підзаконному нормативно-правовому рівні. Тобто мова йде про організаційні, а не кримінальні процесуальні аспекти реагування правоохоронних органів на інформацію про вчинені кримінальні правопорушення.

Зокрема, в органах і підрозділах Національної поліції порядок ведення єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – ІТС ПНП) регулюється наказом Міністерства внутрішніх справ України № 100 від 8 лютого 2019 р. «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» [7]; у НАБУ – наказом НАБУ від 29 грудня 2020 р. № 141 «Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень громадян, повідомлень, поданих в порядку законів України «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України», заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи, депутатських запитів, звернень і вимог народних депутатів України, адвокатських запитів у Національному антикорупційному бюро України та його територіальних управлінь» [18]; у БЕБ – наказом БЕБ від 23 березня 2022 р. № 58 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, віднесені законом до підслідності БЕБ України» [19].

Відповідно до Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, усні або письмові заяви (повідомлення) можуть бути подані особисто або по телефону до органу (підрозділу) поліції за екстремним номером поліції «102», який реєструється в ІТС ПНП та якому автоматично присвоюється порядковий номер в Єдиному реєстрі. У разі самостійного виявлення працівником поліції з будь-якого джерела ситуації, що може свідчити про вчинення злочину, він зобов'язаний невідкладно, але не пізніше 24 годин, доповісти про це керівнику органу (підрозділу).

Інформація повинна бути повідомлена керівнику організації (підрозділу). Інформація про виявлене правопорушення реєструється в ІТС ПНП та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації невідкладно передається до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР або до міжрегіонального територіального органу (підрозділу) поліції для прийняття відповідного рішення та направлення цієї інформації до органу (підрозділу) поліції нижчого рівня для внесення відомостей до ЄРДР та його територіальних (відокремлених) підрозділів, з метою направлення цієї інформації до органу (підрозділу) поліції в регіоні, де сталася подія, для прийняття відповідного рішення та внесення відомостей до ЄРДР [9].

Щодо порядку отримання та розгляду заяв і повідомлень про вчинені про кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації НАБУ, то він визначений у Інструкції про порядок розгляду звернень громадян, заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, депутатських запитів, звернень та вимог народних депутатів України, адвокатських запитів у Національному антикорупційному бюро України та його територіальних управлінь. Відповідно до положень указаного нормативно-правового акта, НАБУ запровадило стандартизований процес реєстрації, документування та розгляду заяв і повідомлень щодо кримінальних правопорушень, які підпадають під його юрисдикцію, а також необґрунтованих активів. Ця процедура передбачена законом. Заявою чи повідомленням про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи вважаються усні чи письмові заяви

і повідомлення, в яких викладено обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення або набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, необґрунтованих активів. Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи можна подати до Національного бюро різними способами, наприклад, особисто в приймальні, телефоном, поштою, використовуючи спеціальну скриньку для письмових заяв, скарг і пропозицій, факсом чи іншими способами зв'язку.

Усні заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, підслідні НАБУ, або необґрунтовані активи, отримані за допомогою засобів телефонного зв'язку, фіксуються у спеціальній картці (додаток 2 або 3 відповідно) та підлягають опрацюванню і розгляду у порядку, встановленому законодавством та цією Інструкцією.

Анонімні ж заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, розглядаються НАБУ тільки в тому разі, якщо викладена в них інформація стосується конкретної особи, містить фактичні (об'єктивні) дані та може бути перевірена. У разі звернення громадян на особистому прийомі з усною заявою про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, про це складається протокол прийняття заяви про кримінальне правопорушення.

Підрозділ загального діловодства приймає заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи або необґрунтоване майно, що надходять поштою разом з іншою кореспонденцією, через загальну поштову скриньку або факсимільним зв'язком. Потім вони передаються для реєстрації до підрозділів по роботі зі зверненнями. Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи, що надійшли від заявників на спеціальну телефонну лінію, а також подані заявниками на особистому прийомі, приймаються працівниками підрозділів по роботі зі зверненнями. Усні заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, підслідні Національному бюро, або необґрунтовані активи, отримані за допомогою засобів телефонного зв'язку, фіксуються у спеціальній картці (додаток 2 або 3 відповідно) та підлягають опрацюванню і розгляду у порядку, встановленому чинним законодавством та цією Інструкцією. Під час прийняття заяви чи повідомлення про кримінальні правопорушення засобами телефонного зв'язку заявнику або потерпілому під час реалізації голосового меню роз'яснюються положення статті 383 КК України. Усна заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення або необґрунтовані активи, зроблена під час проведення слідчої (розшукової) дії, заноситься до протоколу слідчої (розшукової) дії з дотриманням пункту 9 розділу 3 цієї Інструкції [18].

Також питання отримання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення законодавчо врегульовані в положеннях ст. 19 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», згідно з якою в НАБУ для отримання заяв і повідомлень, у тому числі анонімних, про кримінальні правопорушення, зокрема злочини у сфері економіки, створюється спеціальна телефонна лінія та забезпечується можливість подання таких повідомлень через офіційний вебсайт Національного бюро в мережі Інтернет та засобами електронного зв'язку [20].

За такої умови зазначається, що «анонімні заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи розглядаються Національним бюро за умови, що відповідна інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані та може бути перевірена». Разом із тим у вказаних законодавчих нормативно-пра-

вових актах указано, що отримані НАБУ заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення розглядаються в порядку, визначеному КПК України

Приймати заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, у БЕБ можуть діловоди структурного підрозділу БЕБ, що здійснює досудове слідство і дізнання, - відповідальні особи за реєстрацію заяв про кримінальні правопорушення у СЕД, що надходять до БЕБ через спеціальну скриньку для кореспонденції, поштою або іншими видами зв'язку; керівники (заступники керівників), старші детективи, детективи підрозділів детективів БЕБ при особистому зверненні заявника.

Якщо заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення подається заявником в усній формі, детектив складає протокол прийняття заяви/повідомлення про кримінальне правопорушення, який невідкладно передається до діловода структурного підрозділу БЕБ, що здійснює досудове слідство і дізнання. У разі самостійного виявлення детективом, службовою (посадовою) особою іншого підрозділу БЕБ обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, складається повідомлення (рапорт) про виявлене кримінальне правопорушення. Повідомлення (рапорт) про виявлене кримінальне правопорушення реєструється діловодом структурного підрозділу БЕБ, що здійснює досудове слідство і дізнання, та невідкладно передається для розгляду керівнику відповідного підрозділу детективів, згідно з функціональними обов'язками. До повідомлення (рапорту) про виявлене кримінальне правопорушення можуть бути додані матеріали, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, які формуються у справу. Заяви чи повідомлення про кримінальні правопорушення, що надійшли до БЕБ з використанням засобів поштового та електронного зв'язку, через спеціальну скриньку для кореспонденції, державну установу «Урядовий контактний центр», на особистому прийомі, реєструються діловодом структурного підрозділу БЕБ, що здійснює досудове слідство і дізнання, та невідкладно передаються для розгляду керівнику відповідного підрозділу детективів, згідно з функціональними обов'язками [20].

Зі сказаного слідує, що органи (підрозділи) НП, НАБУ та БЕБ отримують відомості про вчинені злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації із зареєстрованих усних чи письмових заяв / повідомлень, які подано особисто, за допомогою телефонного (у тому числі спеціальних телефонних ліній), поштового, факсимільного чи іншого зв'язку, через електронні скриньки чи шляхом заповнення електронних форм на офіційних сторінках правоохоронних органів. Крім того, співробітники вказаних правоохоронних органів можуть самостійно з будь-якого джерела отримати інформацію про вчинення злочину у сфері господарської діяльності, про що складаються відповідні рапорти (службові (довідні) записки) тощо.

Водночас, виходячи з проаналізованого нами матеріалу кримінальних проваджень вправі стверджувати, що інформація, яку отримують правоохоронці на початковому етапі, часто є настільки специфічною та обмеженою, що підстав для відкриття кримінального провадження практично немає. Однак відомо, що провадження може бути розпочато лише за наявності достатніх даних, що вказують на ознаки складу злочину, а достатність доказів оцінюється в кожному конкретному випадку за внутрішнім переконанням слідчого. Можливі випадки, коли слідчий або прокурор вносить відомості до ЄРДР про вчинення правопорушення, пов'язаного з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (у тому числі під впливом громадськості), навіть якщо немає достатніх підстав, які б вказували на безпосередню

підготовку або вчинення цього правопорушення. Також до ЄРДР можуть бути внесені відомості про вчинення вказаних злочинів, навіть якщо конфіденційна інформація співробітників, інформація із загальнодоступних інтернет-ресурсів або анонімні повідомлення не описують належним чином обставини вчинення рейдерських захоплень. Тому до ЄРДР вносяться відомості, які не містять ознак злочину. Однак такі заходи вживаються процесуальними засобами (наприклад, ревізії, судово-бухгалтерські, судово-економічні експертизи) для перевірки та встановлення обставин вчинення злочину.

Підсумовуючи викладене, сформульовано наступні висновки:

Ефективність кримінального провадження залежить від своєчасного виявлення фактів учинення протиправних діянь, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, і початку досудового розслідування.

Приводами внесення відомостей про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації до ЄРДР: 1) усні чи письмові заяви / повідомлення, які подано особисто, за допомогою телефонного (у тому числі спеціальних телефонних ліній), поштового, факсимільного чи іншого зв'язку, через електронні скриньки чи шляхом заповнення електронних форм на офіційних сторінках правоохоронних органів; 2) повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, що можуть бути: а) повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб; б) повідомлення представни-

ків влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до частини другої статті 207 КПК України; в) повідомлення в медіа; 3) матеріали правоохоронних, судових та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень; 4) самостійне виявлення слідчим, дізнавачем, детективом (уповноваженою особою іншого підрозділу) із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зокрема під час досудового розслідування; 5) самостійне виявлення прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення вчинене кримінальне правопорушення, а саме за результатами перевірки в порядку нагляду, зокрема під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів.

Підставами для внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації є наявність достатніх відомостей, які вказують на обґрунтовану можливість вчинення або підготовку до вчинення злочину, що міститься у приводах.

Підстави внесення відомостей до ЄРДР про вчинення досліджуваного злочину це ті, що безпосередньо передбачають факт вчинення або підготовки вчинення злочину.

Процесуальний порядок внесення відомостей про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації передбачає: дотримання кримінальних процесуальних норм; вивчення отриманих відомостей, інформацію, що містить обставини можливого вчинення злочину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gr.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Козак Л. С. Особливості предмета доказування у провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом документального оформлення фінансово-господарських операцій. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 308–312. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2015_3_73.
3. Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення : метод. рекомендації / кол. авт. ; за ред. к.ю.н., доц. А. Г. Гаркуші. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 180 с.
4. Спусканюк А. Ю. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з проведенням державних закупівель: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К.: НАВС, 2019. 258 с.
5. Мкртчян-Марк Р. Б. Початок досудового розслідування по злочинах проти життя та здоров'я особи. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3. С. 489–494. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_3_68.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / [В. Г. Гончаренко та ін.]; за заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К. : Юстініан, 2012. 1223 с.
7. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 08 лютого 2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>
8. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: наказ Генерального прокурора від 17.08.2023 № 231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>
9. Репчонок А. Ю. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері економіки: дис. ... докт. філософ.: 081. Харків, 2023. 219 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/101a2524-a65d-47e3-9ac1-fb031a04dbcc/content>.
10. Столітній А. В. Підстави початку досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 187–197.
11. Дрозд В. Г. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 268–272.
12. Погорецький М. А. Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 93–103.
13. Ткач О. В. Особливості початку досудового розслідування порушень недоторканності приватного життя. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 197–204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vks_2017_2_26.
14. Аленін Ю. П. Шляхи вдосконалення початку досудового розслідування. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2013. Т. 13. С. 175–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2013_13_19.
15. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних протиправним поглинанням та захопленням підприємств, сільськогосподарських земель, порушенням прав їх законних власників (рейдерство): науково-методичні рекомендації / В. В. Кікічук, В. О. Гусева. Харків : ХНУВС. 2020. 58 с.
16. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Духенюк та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. 272 с.
17. Волобуєв А. Ф., Волобуєва О. О. Кримінальне провадження: проблемні питання понятійно-категорійного апарату. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. Вип. № 1 (1) 2021. С. 36–42.
18. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень громадян, повідомлень, поданих в порядку законів України «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України», заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи, депутатських запитів, звернень і вимог народних депутатів України, адвокатських запитів у Національному антикорупційному бюро України та його територіальних управліннях: наказ Національного антикорупційного бюро України від 29 грудня 2020 р. № 141. URL: <https://nabu.gov.ua/site/assets/files/28479/instrukciya.pdf>
19. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, віднесені законом до підслідності БЕБ України: наказ Бюро економічної безпеки України від 23 березня 2022 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-22#Text>.
20. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>